

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum paternitas & spiratio actiua re distinguantur ab inuicem. disput. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

tionem formali à persona, sed solum virtute tamquam inclusum ab includente.

Proprietates personalis non supponit pro supposito.

Ex his duabus conclusionibus colligo primò aduersus Gregorium, paternitatem in abstracto sumptam vt præcisè significat relationem, proprietatemve personalem Patris, non supponere pro supposito, ac persona Patris: alioquin sicut hæc est orthodoxa, concediturque ab omnibus, Pater generat: ita hæc esset concedenda, paternitas generat: quam tamen Doctores negant, nullusque sanctorum Patrum admitteret. Quo fit, vt vocabulum paternitas ita sumptum supponat pro proprietate ac relatione, quæ non est suppositum & persona Patris, nisi per identitatem: est tamen quid, vnà cum essentia, suppositum ac personam illius complectens. Sicut enim id substantiale, quod Socrates addit supra naturam humanam, in cõmune, aut etiam supra suam singularem humanitatem, nec est suppositum, nec subsistens, sed vnà cum humanitate complet Socratem in esse suppositi, ac rei subsistentis: ita proprietates relatiuæ Patris, nec est subsistens, nec suppositum, sed vnà cum diuina essentia complet Patrem in esse suppositi incommunicabiliter subsistentis, vt q. 29. art. 2. disp. vltima ostensum est.

Obiecta.

Diluitur.

Quòd si obiciat, D. Thomam aliisque Doctores sæpe affirmare relationes subsistere in diuinis. Dicendum est, sumere relationes, non præcisè, vt cum essentia cõstituunt personas, sed vt includunt essentiam: quo pacto paternitas dicit id totum in abstracto, tam absolutum quam respectiuum, quod Pater includit in sua ratione formali: sumptæ verò hoc modo relationes in abstracto, solum differunt à personis ratione concipiente, vt q. 28. art. 2. disp. 6. & q. 29. art. 2. disp. vltima dictum est.

Minor est distinctio inter patrem & paternitatem, quam inter Deum & Deitatem.

Ex eisdem conclusionibus colligo secundò maiorem esse distinctionem in diuinis inter Patrem pro supposito, & paternitatem, pro proprietate Patris, quam fit inter Deum & Deitatem: Deus namque & Deitas solum distinguuntur ratione concipiende: Pater verò & Paternitas distinguuntur virtute ex natura rei tamquam inclusum & includens.

Soluitur Greg. arg.

Ad id ergo vnde Gregorius ducebatur, vt suam opinionem assereret, negandum est, ex eo quòd personæ ex essentia & proprietatibus personalibus modo explicato, constituuntur, sequi, personas non esse simplices omnino: si namque personæ ex illis cõstituerentur tamquam ex rationibus formalibus ex natura rei inter se distinctis, id quidem earum simplicitati repugnaret: at verò cum solum nostro intelligendi more constituantur ex illis eisdem prorsus inter se ex natura rei, solumque virtute inter se distinctis, id nihil omnino earum simplicitati derogat, vt in præcedentibus sæpe est explicatum.

Eiusdem interrogationi satisfi.

Petit Gregorius loco citato, siue proprietates Patris aliquid præter essentiam, vel non: Cui interrogationi respondendum est, si dictio præter, denotet quid ex natura rei distinctum ab essentia, proprietatem non dicere aliquid præter essentiam: si verò donotet quid virtute solum distinctum, dicere aliquid præter essentiam, nempe rationem formalem relationis, eandem re & ratione formali cū essentia, sed ab ea virtute distinctam. Nota, hanc propositionem, proprietates personalis est aliquid præter essentiam, numquam esse absolutè concedendam: sed vel simpliciter & absolutè negandam, vel distinguendam esse, sicut eam distinximus.

Ad id, quod Gregorius respondere conatur, vt rationem D. Thomæ eneruet, dicendum est. Siue D. Hieronymus, siue quilibet alius autor eius operis extiterit, Patres illos, dum dicunt, sanctissimam Trinitatem

Molina in D. Thom.

A nitam essentia esse vnã, & personis distinctam, intelligere, tamquam iis, quæ in ea distinguuntur, seu inter quæ cernitur distinctio. Cùm verò conueniant in essentia, quam singulæ includunt, adhuc quatenus restat quo, ab essentia aliquo modo distincto, tamquam forma, aut quasi forma, nostro intelligendi more ab inuicem distinguuntur: id quod non est aliud, quàm notio, proprietatisque personalis.

Argumentum Aureoli dissoluitur.

Ad argumentum verò Aureoli, dicendum est, vt paternitas, præcisè quæ relatio est, se tota distinguatur à filiatione: Pater verò in eo sensu improprie dicatur non se toto distingui à Filio, quòd detur in eo aliquid, nempe essentia, quod non distinguitur à Filio, satis esse virtualem distinctionem inter paternitatem & essentiam, & inter paternitatem & Patrem, neque necessariam esse distinctionem ex natura rei.

DISPVATIO III. Vtrum paternitas, & spiratio actiua re distinguantur ab inuicem.

Dvbiū est hoc loco, quanta sit distinctio inter duas illas relationes, quas D. Thomas ostendit esse in Patre, inter Paternitatem nimirum, & spirationem actiuam. Durandus in 1. d. 13. q. 2. præmittens, eandem esse questionem de generare & spirare, eò quòd non aliud sint, quàm paternitas & spiratio actiua, vt per modum actionis significatur, affirmat inter paternitatem & spirationem actiuam, inter generare & spirare esse distinctionem realem. Idem dicit de filiatione & spiratione actiua, quæ sunt in Filio, & de generari ac spirare.

Dur. opin.

Probat autem hanc suam sententiã primò, quoniam ea, quæ nequeunt conuenire nisi comparatione diuersorum, non sunt idem ex natura rei: sed paternitas conuenit Patri comparatione Filij, non verò comparatione Spiritus sancti, è contrario autem, spiratio actiua conuenit Patri comparatione Spiritus sancti, non verò comparatione Filij: ergo paternitas & Spiratio actiua non sunt idem re.

Probatur Primò.

Secundò sicut se habet paternitas ad filiationem, ita se habet spiratio actiua ad spirationem passiuam: vtroque namque est distinctio realis, atque oppositio relatiua: ergo à commutata proportionem sicut se habet filiatio ad spirationem passiuam, ita se habet paternitas ad spirationem actiuam: sed filiatio, & spiratio passiuam distinguuntur re inter se, quòd vna sit in Filio, & alia in Spiritu sancto: ergo paternitas etiam & spiratio actiua reali distant discrimine.

Secundò.

Tertiò, paternitas & spiratio actiua sunt relationes reales distinctæ inter se specie, aut quasi specie, vt hoc loco docuit D. Thomas: ergo distinguuntur realiter. Patet consequentia, quoniam, quæ differunt specie, differunt numero: quæ autem differunt numero, distinguuntur inter se realiter.

Tertiò.

Quartò, si paternitas & filiatio essent idem secundum rem cum spiratione actiua, paternitas & filiatio essent idem realiter inter se, quòd tamen est hæreticum. Consecutio probatur, quoniam quemadmodum in absolutis, quæ sunt eadem vni tertio singulari absolutum, sunt eadem inter se: ita quoque in relatiuis quæ relata sunt eadem vni tertio singulari relato, inter se videbuntur eadem.

Quartò.

Quintò, ab vna productione actiua non sunt duæ emanationes passiuæ: sed generari & spirari sunt duæ emanationes passiuæ re inter se distinctæ, & à generare proficiscitur generari, ab spirare verò est spirari: ergo generare & spirare non sunt vna & eadem

Quintò.

Sexto.

*Spiratio à paternitate & filiatione ex natura rei non nisi virtute distinguitur.
Dur. opinio- nem esse pa- rum tutam.*

eadem productio, sed duæ re ipsa inter se distinctæ. A
Sexto, licet eadem res possit esse producens & producta comparatione diuersorum, fieri tamen nequit, vt per eandem relationem ei conueniat, vt simul producat: sed Filius per generari est quid productum, per spirare verò est producens, ergo generari, & spirare non sunt idem re in Filio.

Contraria sententia, nempe spirationem actiuam non distingui ex natura rei à paternitate & filiatione, sed esse ex natura rei idem prorsus cum illis eo modo, quo relationes & essentia sunt idè inter se, est D. Thomæ art. sequenti ad tertium, q. 30. articulo 2. ad primum & cõmunis Doctorum, opinio- que Durandi est parum tuta in fide, imò meo iudicio erronea posset appellari. Probat primum, quoniam si spiratio actiua re distingueretur à paternitate & filiatione, in Deo essent quatuor relationes distinctæ realiter inter se, vt concedit Durandus, ac prõinde in Deo esset quaternitas rerum: contrarium autem definitur in Concilio Lateranensi cap. *Damnatus*, de summ. Trinit. & fide Catholica.

Ad hoc respondent Durandus, in eo cap. solum damnari quaternitatem personarum, aut quaternitatem rerum, quæ sit trium personarum, & quarta essentia, non verò quaternitatem rerum, quæ sunt relationes reales re inter se distinctæ. Expndamus tamen definitionem Concilij in eo cap. Cùm Abbas Ioachim reprehenderet Petrum Lombardum, sententiarum magistrum, quasi asseruerit, in Deo esse unam summam rem, essentiam videlicet diuinam, quæ simul est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, argueretque eum, quasi ea ratione, non tam constitueret in Deo Trinitatem, quam quaternitatem, videlicet tres personas, & illam essentiam communem quasi quartam rem, subiungit Concilium, aut potius Innocentius 3. tamquam Concilij caput.

Nos autem, sacro approbante Concilio, credimus & confitemur cum Petro, quod una quedam summa res est, incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, tres simul persona ac sigillatim qualibet earundem, & idè in Deo solummodo Trinitas est, non quaternitas, quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura diuina. Hactenus Concilium. Ex quibus facile patet, nullam esse responsionem Durandi: cum enim sententiarum Magister constitueret essentiam communem personis, manifestum erat Magistrum non eam constituisse tamquam personam (persona namque ex magistri definitione est quid communicabile) neque id illi obieciebat Abbas Ioachimus, sed quasi eam constituisset tamquam rem quamdam communem, vt ipsemet Abbas refert: ei verò obieciebat, quaternitatem rerum ab eo iuxta illum modum constitui, nempe trium personarum & quartam essentiam communem. Ad obiectionem responderet Concilium, id minimè sequi, eò quod essentia communis sit singulis personis & omnibus simul sumptis, eaque de causa non ponatur in numero rerum cum personis. Non est ergo in eo cap. sermo de quaternitate personarum, sed rerum. Cùm ergo absolute definiat Concilium, solummodò esse sanctissimam Trinitatem, & non quaternitatem rerum in Deo, sanè aut error est in fide, aut quid errori proximum, ea opinio, quæ vult esse in Deo quaternitatem rerum realium inter se re distinctarum, vt Durandus asserit. Etenim si Patres illius Concilij suspicari fuissent aliqua ratione in Deo esse quaternitatem rerum, numquam absolute definiuissent, solummodò esse in Deo gloriosissimam Trinitatem, & non quaternitatem.

Secundò argumentor in hunc modum. In Patre, iuxta sententiam Durandi, sunt duæ relationes distinctæ re inter se, nempe paternitas & spiratio actiua: ergo suppositum Patris nõ est simplex omnino: quippe cum constet rebus distinctis re inter se, quod cū pugnet cum Catholica fide, profectò plusquam periculosa, erroneaue, dici debet opinio Durandi.

Tertiò, propterea Pater & Filius sunt duo supposita in diuinis, quia suis relationibus re ab inuicem distinguuntur: si ergo spirator, quem de fide constat esse vnum numero principium, vni quæque spiratione actiua producere Spiritum sanctum (vt in Concilio Lugdunensi, cap. *fidelis*, de summa Trinitate, & fide Catholica lib. 6. est definitum) in esse spiratoris sua relatione distinguitur re à Patre, & Filio, & Spiritu sancto, sit, vt sit quartum suppositum, & quarta persona in diuinis, contra diuina Patri, Filio, & Spiritu sancto, quod est hæreticum.

Quartò, Ratio spiratoris, vel est communis Patri & Filio, vel non. Si des hoc secundum, spirator erit quippiam incommunicabile, ac prõinde suppositum & persona, & cum ex tua sententia distinguatur realiter à Patre & Filio, erit in diuinis quatuor personæ realiter distinctæ, quod est hæreticum. Si verò des primum, tunc vel ratio spiratoris est communis Patri & Filio per identitatem cum vnoquoque eorum, vel non. Si des primum, habemus institutum, rationem videlicet spiratoris non distingui realiter à Patre & Filio, sed esse idem cum illis. Secundum verò dici non potest, quia si ratio spiratoris esset communis Patri & Filio tamquam res ab vnoquoque eorum realiter distincta, id esse non posset sine compositione reali, & nisi ratio vna compararetur ad aliam tamquam actus cum potètia, vt fiet ex illis vnè per se, quæ duo cum diuina simplicitate & actualitate pugnant, apertèque essent errores in fide: sit ergo, vt spiratio actiua à paternitate & filiatione realiter non distinguatur.

Quintò, in diuinis, iuxta axioma Theologorum, solum inter ea est distinctio, ex natura rei, inter quæ cernitur relatiua oppositio: sed spiratio actiua, nec paternitati, nec filiationi opponitur relatiue: ergo nec re, nec ratione formali ex natura rei ab eis distinguitur.

Dicendum itaque est, spirationem actiuam esse idem secundum rem & rationem formalem cum paternitate & filiatione, ab eis tamen distingui virtute ex natura rei. Primum patet ex dictis. Secundum verò affirmat Caietanus hoc loco. Atque id est, quod probant rationes Durandi. Potestque confirmari, tum quia communicabile & incommunicabile cum minimè distinguuntur virtute ex natura rei, spiratio autè actiua est quid commune Patri, & Filio, paternitas verò & filiatio minimè. Addi possent alia rationes, quibus q. 28. art. 2. probauimus distinctionem virtutalem inter attributa inter se & inter personas & attributa.

Ad primum igitur argumentum Durandi neganda est maior. Ad id enim satis est distinctio ex natura rei virtute, qualis cernitur inter paternitatem & spirationem actiuam. Ad 1. Durandi.

Ad secundum concessio antecedente, neganda est prima consequentia: nam argumentum à commutata proportione vim non habet vniuersum, nisi in solis quantitatibus. Profectò si ratio illa argumentandi aliquid valeret, probari posset spiratorem actiuè esse suppositum in diuinis, arguendo in hunc modum. Sicut se habet Pater ad Filium, ita spirator actiuè ad Spiritum sanctum: ergo sicut se habent Filius & Spiritus sanctus, ita se

se habent Pater & Spirator actiue: sed Filius & Spiritus sanctus sunt duo supposita: ergo Pater & Spirator actiue sunt alia duo.

Ad 3. Ad tertium neganda est consequentia: ad id enim satis est distinctio virtualis. Ad probationem verò consequentia dicendum est, ad distinctionem numeralem, eo modo sumptam, necessariam non esse distinctionem realem: candor namque & similitudo distinguuntur numero iuxta illum modum, eò quòd differunt specie & genere, & tamen non distinguuntur re inter se: sufficit ergo ad distinctionem illam numericam distinctio ex natura rei, aut formaliter, aut virtute, qualis inter paternitatem & spirationem actiuam cernitur.

Ad 4. Ad quartum neganda est consequentia: vt enim argumentum illud valeat, necesse est, vt sint eadem vni tertio incommutabili, qualis non est spiratio actiua. Vide quæ diximus, q. 28. art. 3. Ad probationem dices, peculiarem rationem esse in rebus quæ sunt eadem vni tertio singulari, cur possint non esse eadem inter se, quæ non cernitur in absolutis: eò quòd relata possunt distingui inter se propter oppositionem relationum, absoluta verò, quia non solent habere oppositionem, si sint eadem vni tertio singulari, non solent distingui.

Ad 5. Ad quintum neganda est maior, quando productio actiua vna secundum rem est plures virtute, vt in generare & spirare videre est.

Ad 6. Ad secundam partem maioris sexti argumenti dici debet, satis esse pluralitatem relationum, quæ solùm virtute distinguantur inter se, vt idem dicatur producus & productum comparatione diuersorum, quod cernitur in generari & spirare Filij.

DISPUTATIO IV.

Quenam predicata dicantur de notionibus, & ceteris abstractis quæ reperiuntur in Deo.

Propositiones in quibus actio aut productio in concreto tribuitur alicui subiecto in diuersis quomodo sunt vera.

Quæstio hæc excitatur circa responsum ad secundum D. Thomæ. Eam paucis dirimemus, si notauerimus, peculiare esse propositionibus, in quibus actio, aut emanatio in concreto tribuitur alicui subiecto, non facere sensum identicum, sed denotare prædicatum conuenire subiecto tamquam rationi, aut habenti rationem, seu principium, à quo emanat actio. Quare ad iudicandū, an huiusmodi propositiones veræ sint, an falsæ, attendendum est, an subiectū significet rationem ac principium, à quo procedat actio, vel certe supponat pro habente tale principium, an non. Et quidē si, vel significet principium, vel supponat pro habente proprium, propositio est vera, sin minus falsa. Verbi gratia hæc omnes propositiones sunt veræ, intellectus diuinus intelligit, voluntas vult, sapientia gubernat, essentia intelligit, vult, gubernat, & creat, iustitia diuina tribuit vicique suam, misericordia condonat, iustitia punit. Ratio est, quoniam subiectum earum significat principium & rationem, à qua emanat actio: essentia namque diuina est principium remotam illarum omnium actionum seu operationum: cetera verò sunt principia proxima. Similiter hæc etiam sunt veræ, Deus intelligit, vult, & omnia paulò ante dicta præstat, Pater creat, Deus generat, generis creat, genitus spirat, sapiens generat, &c. subiecta namque primæ & secundæ continent in se essentiam, quæ illa omnia præstat: subiectum verò tertie, nempe Deus, cum sit concretum supponit pro Patre, cui generare conuenit: subiectum quartæ supponit pro Patre, qui includit essentiam, ratione cuius habet,

Molina in D. Thom.

A vt creare possit, subiectum quinta supponit pro Filio, cui ratione spirationis actiue ac essentia conuenit spirare: subiectum verò sexta, cum sit concretum, supponit pro Patre, cuius proprium est generare. Hæc verò sunt falsæ, intellectus vult, voluntas intelligit, eternitas creat, essentia generat, paternitas generat, filio creat, spiratio intelligit, &c. quoniam subiecta, neque significant id, ratione cuius conuenit & emanat actio, neque supponunt pro habente tale principium, eò quòd sint abstracta.

B Vbi notanter diximus in principio, peculiare esse propositionibus, in quibus actio in concreto tribuitur alicui, non facere sensum identicum: quia quando actio in abstracto alicui rei diuinae tribuitur, propositio sensum facit identicum, hoc est, vt propositio sit vera, satis est, si prædicatum sit idem identitate formali cum subiecto. Vnde hæc propositiones sunt veræ, intellectus est volitio, voluntas est intellectio, paternitas est sapientia, &c. Imò si actiones in concreto significantur substantiue, & (vt vocant) in actu signato, & non in actu exercito, quasi emanare denotetur ab iis, quibus tribuuntur, propositiones efficiunt sensum identicum. Vnde hæc sunt veræ, voluntas diuina est intelligere diuinum, intellectus diuinus est velle diuinum, velle diuinum est intelligere diuinum. Hæc tamen non sunt veræ: Deum intelligere peccatum, est velle peccatum, aut Deum intelligere hanc rem est velle illam: quoniam intelligere aut velle hanc vel illam rem creatam, addit respectum rationis supra velle diuinum aut intelligere diuinum comparatione talis obiecti, atque ratione horum respectuum propositiones illæ sunt falsæ.

Cur hæc sit vera, intelligere diuinum est velle diuinum: non tamen hæc intelligere peccatum est velle peccatum.

C Quando actio à parte prædicati sumitur in concreto, & significatur in actu exercito, substantiue tamen, propositio sæpe est vera ratione eius, pro quo prædicatum substantiue sumptum supponit: cum tamen, si prædicatum sumeretur adiectiue, propositio esset falsa. Verbi gratia hæc est vera, paternitas est generans, si prædicatum sumatur substantiue: quoniam non denotat actum generandi conuenire paternitati, quemadmodum denotat, quando prædicatum sumitur adiectiue, sed efficit hunc sensum, paternitas est id, aut est illa res, cui conuenit generare: hoc autem est verum, quia paternitas est Pater, cuius est proprium generare. Haud secus hæc propositio, paternitas est sapiens, si prædicatum sumatur substantiue, est vera: quia efficit hunc sensum, paternitas est id, nempe Pater, aut Deus, cui conuenit vt sit sapiens, quod etiam est verum. Si verò sumatur adiectiue est falsa, vt ex dictis est manifestum.

Substantiui, & adiectiui significantur actionem in concreto distictim.

E Illud tandem animaduerte, quando prædicatum concretum adiectiue sumptum significat veram productionem, vt propositio sit vera, non satis esse, si ei rei tribuatur, à qua est tamquam à principio quo, quando tale principium non est quid distinctum à re producta. Ratio est, quia inter producus & productum debet esse distinctio realis. Hac ratione, licet Pater intellectu tamquam principio proximo generet Filium, & essentia tamquam principio remoto, quia tamen nec intellectus, nec essentia distinguuntur à Filio per generationem productam, hæc sunt falsæ, essentia generat, intellectus generat: quia licet sint principia, quibus Pater generat, ipsa tamen non generant Filium cum quo sunt idem, sed Pater est, qui eum generat.

Productio vera, vt in concreto verò alicui tribuatur quid sit necesse.